

Sbd

E libris
gymnasio Mauritano Magdeburgensi
a venerabili
Carolo Funk
theol. doctore et gymnasii directore
a. 1857 hereditate relictis.

G. f. 171.

Ioh. 1, 19

AVSPICIIS

SVMMI OPTIMIQUE NVMINIS

ET SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINI

FRIDERICI ANTONII

PRINCIPIS SCHWARTZBURGI REL.

PATRIS PATRIAE DOMINIQUE NOSTRI OPTIMI

AD ACTVM ORATORIVM

NATALIBVS

DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI

SERENISSIMIQUE PRINCIPIS HEREDIS AC DOMINI

DOMINI

IOANNIS FRIDERICI

PRINCIPIS AC DOMINI NOSTRI CLEMENTISSIMI

DIEI SCIL. VIII IANVAR.

SACRVM

PERILL. EXCELL. PRAENOBILISS. CONSVLTISS.

MAGNIF. SVMME REV. AMPLISSIMOS DOCTISSIMOS

MAECENATES, INSPECTORES, PATRONOS, FAVTORES

OMNESQ HVIVS LOCI LITTERATOS

QVO QVEMQVE DECET CVLTV ET STVDIO

INVITAT

IOAN. GOTTHELF ROSA, RECT.

RVDOLPHOPOLI

LITTERIS LOEWIANIS.

clō 1o cc xxxiii.

viii Ian.

AK

Postquam alio loco de iis veritatis testibus, qui, Christum verum esse Deum verumque Messiam, inuiti pariter & ignari pronunciarunt, ingenii sui testimonii valore, exposuimus; nuper etiam eum locum strictim explicuimus, quod Christus quaerendo (a), & Socratico disputandi more insensibilissimos suos hostes eo adegit, ut obmutescerent, Messiam illum esse, tacite admitterent: iam inuat, ut rationes de Domino nostro, & Messia vno totius orbis, passim in scriptis literis noui foederis delitescerent, atque facile legentium curam & attentionem fallentes, eruiamus, de iis quoque non nihil delibare, quae aduersarii Christi plane & diserte, nec sine consilio, sed memores sui, sed scientes quae dicant, quid agant, elocuti sunt, ita sane, ut Christum, Dominum nostrum, vnum verumque esse Messiam, aperte profiterentur.

Publicum illud Ioannis de se & Christo (b) testimonium, cumque sacerdotibus & Leviticis colloquium occasionem praebuit horum testimonio tanto validiori, quanto ipsi erant maleuolentiores, quantoque magis Christum, quantumvis & dictis & factis probaret testatumque faceret, se esse illum venturum, illum iam olim promissum, illum tandem tantumque anxie Iudaeis desideratum expectatumque Messiam; vili eius habitu offensi, auersabantur. Rogatus enim Ioannes, quis esset, non statim ait, quis sit, sed confessus ingenue, nec dissimulans, *Christum se esse negat*: acute sane: ut videlicet amplius ad sollicitandum eos, inuidia noui ritus exagitaros, prouocaret, ut quaesitus quaerentes confunderet, & ad agnoscendam tamen, si vellent, quam repudiabant, veritatem duceret, quemadmodum Christus ipse quaerens (c) quaesitos. Nec fallit Ioannem novum hoc improbe dissentientes coarguendi artificium. Instant, quis vero es? Elias? negat: vatum aliquis? negat idem. Vrgentibus igitur de se responderet verbis Eliaianis, quibus iam olim se descripuimus esse innuit. Quaerunt scilicet de Elia, memores vaticinii (d) Malachiani, quod melius tenent, quam capiunt, de eo ipso interpretandum, quocum loquebantur, non sensu quidem personali, sed typico; de vate, quod Moyses (e) praedixisse sciebant, fore, ut Deus vatem illi similem excitaret. Poterant hic quaerendo definire, iam docti factis de Ioanne, quod, quasi ignorarent, quaesitum iuerant. Sed sollicitat eos nouitas doctrinae & ritus: cuius vtriusque licentiam exprobraturi, qui vero baptizas, inquirunt, si *neque Christus es, neque (f) Elias, neque vates?* Quibus sane verbis tam aperta, tamque plana de Christo, vero Messia, confessio continetur, ut aperiore illa & planior esse non possit. Nam, *cur baptizas, qui Christus*

(a) Matth. XXII, 41 seq. (b) Ioan. I, 19 seqq. (c) loc. supr. cit. Matth. XXII. (d) Malach. III, 5. conf. Matth. XI, 14. XVII, 10 seqq. (e) Deut. XVIII, 15. coll. Act. VII, 37. (f) Eliam a Iudaeis hostesque expectari, in vulgus notum, qui quo hebdomadis die venturus sit, inpetre, ut solent multa, disputant. vid. *Lights*, hor. H. & T. in Matth. XVII, 10. coll. *Hornbeck* de conuinc. Iud. pag. 204 seqq. quem etiam credunt difficulta quoque in legibus explicuitur & dubiis omnibus liberaturum. vid. *Lights*, ad Marc. III, 11. Vix credibile est, quantis de hac re ineptis scaecant paginae Talmudicae. De eius aduentu vanam opinionem solide refellit *Friseman*, peccul. disput. conf. *Dorff*, in Matth. XVII, 11 & 12. & in Marc. cap. VIII. Sed qualis Elias aduentus intelligendus sit, explicuit nobis, qui vultu multis & habitu est Elias, Dominus noster Matth. XVII, 10 seqq. coll. Marc. VIII, 12 seqq. non illum rediturum scilicet. personalem sed antitypum, videlicet Ioannem, qui erat spiritu & potentia Elias Luc. I, 17. promissus Malach. III, 5. Sed Christi quoque typum Eliam exitulisse, atque ita eum non incommode Eliam dici, dubio caret.

stus non es, dum dicunt, simul dicunt, Christo licere nouos ritus inducere, prioribus abrogatis, & eo quidem nomine licere illi, quod Messias esset, ex locis antiqui foederis (g) compluribus, quibus nouum foedus tempore Messiae & cultus DEI nouus praedicitur & promittitur. Quod quid est aliud, quam dicere, ritum non est cultum diuinum eiusque ritus mutare: neque enim tuus Christus, cuius id uisus est, tantquam Messiae. Ex quibus clare satis patet, quem cognoscere atque excipere noluerunt, eum tamen confessos esse Messiam Iudaicae gentis sacerdotes, legis diuinae interpretes & vindicatos. Hic autem de eo Christo sermonem esse, qui nobis Messias habetur, & de quo, an Messias olim promissus esset, tum disquirebatur, ex eo quam luculentissime apparet, quod Ioannes eodem loco uicinius refert, se de Iesu, ad ipsum ueniente, dixisse, en, agnoui Dei, qui sustinet peccata mundi, quem a se cognitum negat, monstratum sibi diuinitus & signatum demisso coelitus Spiritu sancto: ad quem eundem postmodum Ioannis discipuli duo accesserunt, eum secuturi, quorum alter, Andreas, cum in fratrem, Simonem, forte incidere, inuenimus Messiam, inquit, quod graece redditum idem est, quod Christus: utrumque enim uerbum lingua differt, significatione (h) idem est.

Longi huic maleuolorum testimonio meretur, quod paulo post ab eodem Ioanne, qui, quicquid ad Christi diuinitatem probandam pertinet, diligentissime omnium exposuit, atque hunc locum sibi uel peculiarem sumis, refertur. *Vulgus non semper errat; interdum iudicat*, iudice uero Tacito. De Christo uulgus ita iudicauit, Christus, ubi uenit, num plura edet signa, quam hic edidit? qua turbae imperitiae non uana sane opinio, sed sententia Pharisei & summi sacerdotes commoti, miserunt, qui eum corripere, libere quaedam dicentem, quibus aliorum in se inuidiam, aliorum admirationem excitaret, iudicantium, hunc demum sane esse illum prophetam (quem Iudaei ex diuini oraculis expectarent); quem eundem alii Christum esse dixerunt, quibus alii opposuerunt, esse uero eum Galilaeum, non Bethlehemi natum, cuius sermone perculsi, qui missi erant, manus inferre non sunt ausi, rogatique, cur non comprehendissent, nemo unquam, inquit, par huic fuit eloquentia. Quid proceres Iudaeorum? sine sacerdotibus? quorum erat multitudinem errantem seruosque suos & lictores meliora docere, qui ipsi antea dixerant, Christi esse, hoc est Messiae, mutare sacra? an uos etiam, inquit, estis in vulgi errore deducti? num quisquam procerum nostrorum, aut Phariseorum in illum credit? populus quidem illi adhaeret, nihil legis intelligens, execrabilis. Quid uero hoc est, quam ueritatem cognitam quidem habere, sed cognoscere nolle, sed tenebras inscitiae aliorum mentibus offundere, easque quasi uinculis ab agnoscenda ueritate retinere, suam illis auctoritatem obicere, tantquam credendorum normam ac regulam, atque ita in se pariter ac in aliis clarissimam ueritatis lucem extinguere, eique caliginem densissimam praeferre? Quod etiam faciunt in Nicodemo, qui improbos eorum conatus & audaciam legis patriae auctoritate infregit, quem uero conuiciis retundunt turpissime, Galilaeum (i) friuole appellantes, & num quis unquam in Galilaea uates ortus sit, inquirere iubentes, quasi nescirent, Christum esse Bethlehemi natum, probe memores eorum portentorum, quae illius natalem diem comitata fuerant, splendidissimumque reddiderant. Quid uero demum rabida illa & insana ueritatis diuinae impugnatione proficiunt? hostes dum esse ueritatis faeui in animum induxerunt, sunt manifesti testes, & quam ingenua confessione nolunt profiteri ueritatem, uel simpliciter plebi sua improbitate produnt. Vulgi enim, cuius mos est, quemcumque principem adulari, admirari magnos, & splendore dignitatis coruscantes, iudicium tamen Christo aequum fuit, qui nihil in speciem prae se ferebat, sed eloquentiae dignitate, doctrinae

(g) vid. Jerem. XXXI, 31 sqq. Ezech. XLII, 1 sqq. & alibi pass. De baptisate uero recte capiuntur Ezech. XLIII, 1 sqq. Ezech. XXXVI, 25 sqq. Zach. XIII, 1. conf. praeter comment. Galat. arc. cath. uerit. lib. X, cap. 1 & II. (h) De ratione uocis Christi uis. in primis Sibikard Milchp Hammelech. *Suiczeri theol. antiquit. eccles. tom. II, f. 1549. Arnd. Lex. antiquit. eccles. p. 175 sqq. Danbaur Hodol. phaen. VIII, pag. 606.* (i) de Galliae a Iudaeis discrepantia, & hinc orto horum in eos odio, & nominis ignominia uis. *Lichtf. lib. cit. cent. chorogr. Matth. praesimil. cap. LXXXVI. Vnde Iulianum Parabatam, uel Galilaeorum per ignominiam nomine Christiani appellarentur, iussisse, testantur Gregor. Nazianz. orat. I in Iulianum, & Chrysostomus aduersus Gentiles. uis. du. *Erfus voc. Galilaei.**

nae vi, & operum potentia ita sibi multitudinem conciliauit, vt non duceret aut flecteret, quo veller, sed veritate moueret, vt non posset non iudicare, neminem vnquam venturum Christum, plura editurum signa, quam Christus ederet. Quod iudicium vanae alias & a tenui forte auerſae plebis quanto est rectius, quanto dignius, quam eorum, qui supra vulgus sapere debebant, sed minus longe sapiunt, impudentissime rerum euidenciae resistentes, qua nihil prius est ad commendandam omnem veritatem, suam vero auctoritatem obrudentes illis, qui non credere non poterant, quodprehendebant. Quem vero putas vel de faece populi extitisse, qui conceptam semel de Christo sententiam abiecerit ex eo, quod audiret aliquem ex proceribus dicere, num nostrum aliquis? nostrum vobis exemplum positum est pro regula; nos sumus illi, quibus datum est talia iudicare, & tantas componere lites? Sane ista ratione plebeios homines in suo iudicio confirmarunt, & sententiam occultioſiorem quidem, sed firmiorem quoque fecerunt. Illi autem, qui Christi corripendi causa missi erant, dum iudicant fecus ac domini, manus abſtinentes ab eo, quem capere iussi erant, hostili in Dominum animo non esse non potuerunt, & dicunt tamen, se potentia eius dicendi & veritatis luce ita fuisse praestritos & impeditos, vt ad eum inuadendum nec manus, nec pedes. Quod apparitores illi, suis dominis, iudicibus, ac senatoribus acutiores, aequiores & meliores, dum impune faciunt, blande saltem & molli brachio obiurgati, quis non videt, etiam tum Dominum nostrum, Christum, inimicissimorum hominum, inuitorum quidem, & frequentium, manifesto tamen liquidoque testimonio Messiam esse declaratum. Quorum si duram certicem cogites, quae nullo veritatis robore potuit contundi, iam non amplius miranda, sed stupenda videtur. Quae circa natales Christi gesta erant, quae de natalitio fidere tum attulerant ad Herodem magi, ipsamque adeo commouerant, vt inuitus quidem agnosceret, diuini aliquid subesse, diceretque, se etiam venturum *προσωνειν*, hoc est, diuinum cultum exhibiturum; doctrinae veritatem & vim diuinam, miracula, neque ignorare, neque, si varum oracula consulere, non esse haec vllius posse, nisi vnus Messiae, negare poterant, neque tamen a se imperarant, vt tam clarae veritatis luci cederent. Si enim vel solam nati Christi historiam paulo propius consideres, tot ea fulget diuinitatis indicia, vt mente captus sit, qui, Deum & Messiam tum esse natum, non oppido intelligat.

Atque hoc ipsum est, de quo proximo d. XVI Ian. tempore locoque consueto quatuor iuuenes (*) erecta mente & emendatis moribus sunt dicturi, strenas vniuſas Serenissimo ac clementissimo Patriae Patri, omnique domui Schwartzburgicae soluturi, & in primis natalem diem, qui nuper d. VIII Ian. auspiciatissimo fidere illuxit, Serenissimo ac clementissimo Principi nostro Heredi, Domino IOANNI FRIDERICO, gratulaturi, vniuſisque precibus profecuturi. Hunc festum nostris Mulis diem vt Perill. Excell. Praenobiliff. Consultiſſ. Magnif. Summe Reu. ampliff. doctissimique Proceres nostri, Maecenates, Inspectores, Patroni & fautores gratiosissimi, beneuolentissimique, vna cum omnibus, qui literas non adspernantur, splendidiorem sua praesentia faciunt, & oratores nostros, qua solent, gratia & benignitate audiunt, bonarum litterarum magis quam nostro nomine rogamus. Dab. e museo d. VIII Ian. clobo ccxxxiii.

(*) Ioan. Christoph. Lunderſtedius, Rudolphopolit. de signis & indicis Messiae, quae ratio, de Messiae necessitate docta, exigeret, carmine latino elegiaco exponet.

Ioan. Gottlieb Rosa, Salffeld. de iis documentis, quibus Christus, recens natus, verus Deus productus est, orat. germ. aget.

Frideric. Guilhelm. Noldius, Regislae. Christum hominem omnium hominum eximium perfectissimumque natum esse, orat. lat. probabit.

Frideric. August. de Reizenstein, eq. Varsic. de Pseudo-Messias quibusdam germ. carm. decantabit, & vt priores, vota pia pro clementissimo nostro Musageta, totaque domo Serenissima Schwarzburgica, & pro vita ac felicitate Serenissimi Domini Principis Heredis, Domini IOANNIS FRIDERICI nuncupabit, quae Deus rata esse iubeat!

78 M 428

Sign. (188) fehlt bzw.
coll. nicht vergeben!

Sb.

1077

R.40

Joh: 1, 19

AVSPICIIS

SVMMI OPTIMIQVE NVMINIS

ET SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINI

FRIDERICI ANTONII

PRINCIPIS SCHWARTZBVRGI REL.

DOMINIQVE NOSTRI OPTIMI

VM ORATORIVM

NATALIBVS

NOSTRI IESV CHRISTI

PRINCIPIS HEREDIS AC DOMINI

OMINI

S FRIDERICI

MINI NOSTRI CLEMENTISSIMI

SCIL. VIII IANVAR.

SACRVM

PRÆNOBILISS. CONSVLTISS.

REV. AMPLISSIMOS DOCTISSIMOS

RECTORES, PATRONOS, FAVTORES

VIVS LOCI LITTERATOS

DECET CVLTV ET STVDIO

INVITAT

THELF ROSA, RECT.

VDOLPHOPOLI

ERIS LOEWIANIS.

clō lō cc xxxiii.

viii An.

